

Градимиp Стојковић

ХАЈДУК ПО ХИМАЛАЈИ



мала лагуна

Садржај

ЗАДАТАК.	9
СКОЈЕВЦИ И ЛЕЊИНОВЦИ	17
АКЦИЈА И РЕАКЦИЈЕ.	31
ФОЛИРАЊЕ И МУВАЊЕ.	61
КАМПОМАНИЈА.	83
ДОВРШАВАЊЕ ПА ЋУТАЊЕ	117
КРАЈ	133
<i>Белешка о њисцу</i>	<i>141</i>

ЗАДАТАК

Месеџ авџусџ душу дао за дрисање с џосла: узмеш фасциклу, сложиш мудру фаџу, џа џословним ко-раком џроџрчиш кроз Редакџију, као, од џосла немаш времена ни секунд. И леџо сам џримерењивала џу шему до џоџ авџусџовскоџ дана кад ме је Дара наловила мобилним исџред зџраде, а ја се сџаковала и кренула на бус:

„Зове џе Газдариџа, хиџно!“

„Зашиџо?“

„Не знам. Не џиџам.“

„Ма, јеси ли сиџурна? Газдариџа не зна ни да џосџојим...“

„За минуџи да си код џе! Хиџно је!“

Као за инаџи, џужва исџред оба лифџа. Усџела сам да се уџурам џек из џрећеџ цуџа. На осмом исџред лифџа џокуџила ме је усџаничена Дара:

„Где си до сада?!“

„Пуштовала јреко Мале Крсне, ја сам морала да јреседам у Лайову...“

Зачудо, није одговорила на моје ложење. Само ме је јурнула исјред себе и ујурала у канцеларију. Изгледа да је заиста фрка!

Газдарица је најјре себи најјочила виски, сељачки, јола чаше за воду, одмерила ме онако, од јлаве до јейте и обрнујо, ја јијшала:

„Теби је у основној дио разредни Глијорије Пецикоза Хајдук?“

Да ми је јурнула јрсј у око мање ди ме шокирала! Једино шјо сам умела да одговорим било је:

„Аха.“

„Е, сјајно, сјајно! Имаш задатк да ја јронађеш и најравниш вееееелики разјор с њим. Шјо већи, јо бољи.“

„Аха.“

Ђушала сам и чекала. Газдарица је искајила виски. И даље сам ћушала. Најјочила је ојей јола чаше. Више нисам мола да ћушим.

„Којим јоводом?“, јијшала сам.

„Којим јоводом, шја?“, јијшала је и она.

„Пааа... мислим, јај разјор...“

„Какав је дио као разредни.“

Ал’ јој је јовод!

„Извиниїе, а коїа їо занима? Зашиїо да најравим вееелики разїовор о їоме какав је Хаїдук био као разредни?!“

Одмерила ме је їреко чаше, їочешкала се їо носу и їрснула у смех. Поїом се уозбиїила и рекла:

„Седи, деїе.“

Села сам.

„Пиїала сам їе какав је Хаїдук био као ївої разредни. Дакле, да ли їа їамїиш їо добром или їо лошем?“

„За мене је био суїер.“

„Е, видиш, їо ме је занимало. Да ли сїе се виїали їосле, док си ишла у средњу школу, док си сїудирала?“

„Не даш... можда їар їуїа...“

„Шїа знаш о њему їосле?“

„После чеїа?“

„Знаш ли шїа се доїаїало с њим їосле ївої изласка из основне школе?“

Нисам знала нишїа їоседно. Шїа би їо їребало да знам? Газдарица је исїила и друїи виски, одложила чашу и оїеї се насмеїала.

„Поїледаї десно“, рекла је. „Шїа видиш у виїирини?“

Да ли она їо мене зеза? Иїак, їоїледала сам. У виїирини су биле кїиїе. То сам и одїоворила:

„Кїиїе.“

„Јеси ли країковида или далековида?“, смеїуїила се неїресїано. „Можеш ли да їрочиїаш име їисца на оної жуїої исїред?“

Пажљивије сам загледала и...

„Хајдук!“

„Ниси знала да ти је разредни писац?“

Заиста нисам знала.

„За ову књигу добио је награду. По њој ће да снимају филм. Ето ти њовода.“

*

Два дана њом Газдарица ме је њоново њозвала.

„Је ли њов њвој разјовор с Хајдуком?“

Разјовор, наравно, није дио њов. Није ни њочео. Нисам Хајдуку мола да уђем у њрај. У школи није више дио. Најусио ју је ујраво онда кад смо ми завршили осми разред. Звала сам све моје из разреда чије сам бројеве имала или их њосле добавила. И нико није знао где је Хајдук. А онда ми је Дерил дала њрву њамејну идеју:

„Снаја, зови Малој Хималају. Њеов мајори и разредни били су орѡаци...“

Дерил је имала ѡелефоне свих из нашеј разреда. Онда сам њозвала Малој Хималају. Јавио се мајори Хималаја. Мали Хималаја је зајалио ѡреко ѡране. А кад сам мајорој ѡијала за Хајдука и објаснила му зашћо ми је ѡојредан, ојкачио ме је ѡо краћком ѡосћујку:

„О’лади, деџе! Немам лиценцу.“

„Извиниџе, а какву лиценцу?“

„За оџварање бироа за информације.“

Све сам исџричала Газдарици.

„Е, деџе, од сада џи је једини задаџак да ми ис-
койаш Хајдука како знаш.“

Койала сам ноџама и рукама чиџавих недељу
дана. Од Хајдука – ни џраџа ни џласа! А онда ми је
Газдарица рекла:

„Џаба! Мислила сам да сџе ви, џеџова џоследња
џенераџија, више везани за џеџа. Морам да џоџеџнем
џежу аџџиџерију. Само да знаш, кад џа џронаџем,
џи џеш да најравниш не разџговор неџо феџџон. Ком-
џлеџ. Од роџења до данас.“

Заџџо ли се Газдарица џако наложила? По чему
је Хајдук џолико важан за наше новине?

*

Недељу дана џоџом Газдарица је начисџо џоџизила:

„Нема џа! Да ли можеш да схваџиши?! Нико не
зна џде је! Ни џолиџија! Имају само адресу на коју
је џријављен. А сџан је закључан. И суседи кажу да
у џом сџану никоџа нема веџ више од џодину дана.
Кажу, само џовремено долази неки џиџ, некад сџм,
некад с једном женом. Мало се мувају, џа џоново

закључају и оду. Проверила сам. И знаш ко је тај тајни? Хималаја!“

„Па, с њим сам се чула телефоном. И није хтео да разговара са мном.“

„Са мном је морао да разговара“, искезила се Газдарица.

„Заштештили си му?“

„Хималаји? Још како! Заштештила сам да ћу му раздешти плавуцу ако се буде правео много таман.“

А ја сам била довољно тамна да ништа више не дештам. Сама ми је исречала целу причу: Хајдук, Хималаја и она су били оршаци из основне школе! Све у свему, добила сам још јори задатак:

„Саг мораш да будеш екстра мајстор. Уговорила сам ти разговор с Хималајом. О Хајдуку и њему. О томе како су се дружили. Нек мисли да је чештава прича њеова. Пишај ја све што смислиш, ради шта знаш и умеш, али мораш да ја навучеш да ти ошкрије где се Хајдук закоша.“

Укачила сам све. Ошасан је ошрач Газдарица!

„Све ми је јасно, не бриниш“, ошла сам.

„Јасна, још само нешто“, зашставила ме је. „Сешаш ли се првој нашеј разговора, кад сам те примила у моје новине?“

И те како сам се сећала. Једва сам ја преживела. Била сам убеђена да ме неће зашслешти. Било нас

је бар двадесет на конкурсy, а ја – једина без дана сїажа.

„Знаш ли зашїо сам тїе йримила?“

„Можда зашїо шїо сам остїавила најјачи ушїасак на вас?“

„Иди!“, закикошала се. „Ниси знала ни како се зовеш! А баш тїе је име издвојило у сїаршїу. Била си једина моја имењакиња. Оно шїо је йресудило била је основна школа у коју си ишла. И тїмназија. У обе тїе школе ишла сам и ја. И Хајдук, ако ниси знала. Само, у наше време, тїмназија је била усмерена...“

*

Први сусрет с тосїодином Драшїшом Живошїћем, Хималајом, оцем мої школскої друга Верослава званої Мали Хималаја, био је заказан за викенд.

Сїремила сам йишїања, дикшїафон и тїмилу касетїа. Некако сам слушїила да ће тїо тїраншїовано бишїи једна маратїонска йрича.

И била је...

СКОЈЕВЦИ И ЛЕЊИНОВЦИ

- *Једном њриликом сѝе изјавили: „Ако ме наљу-
ѝе још само мало, а већ сам довољно најуј-
дан, има да седнем и најишем ѝраву сѝвар и
о Хајдуку и о свима.“ Госѝодине Живоѝићу,
желели дѝсмо да нам исѝричаѝе уѝраво ѝу
ѝраву истѝину...*

А могу ли, најпре, ја вас нешто да питам: да ли сте сигурни да желите баш од мене, неписменог Хималаје, да чујете истиниту причу? Мени су у школи домаће и писмене задатке из српског увек писали други, а ја преписивао, па и то неписмено, а после сам, док сам се по разним степенима нашег чувеног система школовао, заборавио и оно мало писмености што сам стекао. Ја ни писмо нисам сео да напишем него

сам се само потписивао кад би ми Веца, моја цењена боља половина, потурила под нос:

– Хајде, будо лења, нашарај се овде, па да пошаљем.

Чак ни тада се не бих потрудио да прочитам шта потписујем, него би ми Веца укратко препричала шта је написала. Ако мислите да *ијак*ав Хималаја може да исприча „праву ствар и о Хајдуку и о свима“, онда можемо даље...

Само, немојте да помислите, кад овако причам, да сам ја неки лош лик. О мени сâм Хајдук каже да сам најбољи човек на свету, а у кући сам „добри Меда, као хлеб да га месиш“, што би Веца говорила, а што је иначе мој посао јер радим у нашој градској *хлебари*.

Па, добро, нека вам буде...

Онда, кад смо се растајали испред Маркове цркве, рекао сам да се наш живот не завршава тиме што је Хајдук отишао преко. Прорачунао је тај: што да се мучи по школи за ситну лову? Ја бих запалио преко гране да ми неко понуди макар да месим 'леба за неке Швабе, Скандинавце или Енглезе. И рекао сам да се тај исти Хајдук враћа назад, у Југу, гарант! То је овдашњи џукац. Не може тај без Београда и Југе, знам га, тече ми рођеног, к'о себе! Видећете...

А видећете и Хајдука „писца“, тог фолиранта. Ако не напише још којешта о Индијанцу и мени – сеците ме где сам најтањи! А нас – ко пита! То што

не могу више да прођем кроз насеље, а да се неки морон не јави, онако, иза леђа:

– Животићу, вади палац из носа!

То, као, нема везе!

Он, бре, уображава да је много паметнији од мене. А тако како Хајдук пише уме да пише и мој син Верослав – јака мудрост. Све је то договор између издавача и Хајдука, да узму славу на наш рачун.

И немојте више то „господине Животићу“! Ја сам у читавом насељу познат само као Хималаја. Кад би неко питао ко је Драгиша Животић, тешко да би добио одговор.

Хималаја сам постао одавно, у трећем разреду. Нисам, у ствари, завршио ни трећи разред кад се догодила она прва велика туча између две школе, па су о њој данима новине писале, па смо излазили у наставцима као *Паја Паџак*, па нас је и телевизија снимала. У ствари, снимала је мало наставнике, мало родитеље, а директори обе школе су највише причали. Чак су и два ученика, једног из њихове и једног из наше, питали шта мисле о „том инциденту“. И ту је била главна зврчка: код *Скојеваца* су наболи на право, Гоксија, млађег близанца Вранића, једног од главних силеџија не само у њиховој школи, него и у читавом нашем насељу, а од наших, *Лењиноваца*, одвојили су – мене. Ја, наравно, нисам

учествовао у тој табачини, хоћу рећи у тој тучи, али то је оном зајвалављеном типу, извините, телевизијском репортеру, изгледа баш легло. Тако је и направио емисију, па смо ми, *Лењиновци*, испали јадне жртве силеџија из *Скоја*, јер смо, као новија и савременија школа, како су паметне ТВ главе закључиле, постали конкуренција постојећој у свему, од „квалитетније наставе“ до „бољег васпитног рада“. Нисам ја нешто мудровао. Само сам казао, добро се сећам и дан-данас, јер ме је то што сам одвалио пратило годинама, да ме „чуди што су наши некадашњи другари толико одлепили као да до јуче нисмо били у истој школи и као да нас дели Хималаја“. Е, то што сам тако паметно извалио, то је било хиљаду пута понављано у хиљаду разговора на улици, у школи, међу родитељима и наставницима, и увек је уз то ишло и оно:

– ... како рече онај клинац... како ли се оно зва-ше... беше ли Драшко... Драгослав... ма онај што рече *Хималаја*...

Тада сам и постао *Хималаја*, и као да су сви намерно заборављали да се зovem Драгиша.

Само, да будем искрен, то што сам тако препаметно изјавио уопште нисам ја смислио. Тако је рекао наш учитељ Столе домару на великом одмору, а ја сам то случајно чуо, док сам ту поред њих гутао последњи залогај ужине. И само што сам пошао

на доњи терен да се бар мало убадим у тим нашег разреда који је играо на мале голиће против трећег четири, упецала ме је ТВ екипа. Мени се нарочито допало оно „Хималаја“, јер је учитељ Столе два пута поновио *масив* Хималаја, мада сам изоставио тај *масив*, а после је испало да сам то бубнуо не знајући да сам одвалио преиспољну глупост.

Свеједно. То Хималаја се одмах залепило за мене, па ми је већ годинама и годинама необично кад ме неко зове крштеним именом.

У мом разреду, а и у мојој школи, па и у читавом насељу, ретко ко није имао надимак. Заиста је било необично да некога зову његовим правим именом, или да му уз име не додају бар нешто. Ето, на пример, мој ортак Влада још из забавишта вуче за собом оно *Индијанац*. То му је набацила наша васпитачица Дивна, још првог дана кад је Владина мама дошла по свог милог синчића, а од њега – ни трага ни гласа. Тражили га по целој згради, па по дворишту, па умало и милицију да позову. У зло доба, створио се Влада изнебуха међу нама, сав ишаран по лицу нечим браонкастим.

– Куку – закукала Владина мама – шта је с тобом, дете?

Испало је да је Влада упао у оставу, налетео на канту чоколадног крема, па навалио као суманут све док му крем није почео да излази кроз уши.

Од тада је наша тета Дивна посебно водила рачуна о Влади:

– Где је онај Влада? Овамо те, Индијанац, да те моје очи стално гледају!

Код нас у разреду било је свакојаким надимака и свакојако заслужених.

Трта је добио надимак од школског домара на једном великом одмору кад се суљнуо низ гелендер на дворишном степеништу, па треснуо о бетон. Ударио је у такву дреку да је из школе одмах истрчао чика Пера, наш домар. Наравно, Трти није било ништа, само што се разбио к’о звечка, али је звекнуо на онај део тела који не бих овде да именујем, јер би ми сви рекли да сам безобразан, а који му је био најбољи за падање, онакав и онолики.

– И, брр! – насмејао се чика Пера. – Шта си надао цеву, трто да би трта био! Шта би било да си љоснуо на главу, а?

Даница, за главу виша од свих нас, одмах је постала Жирафа, а уз њу од првих дана прикачена Верица, убедљиво најмања и сва некако шиљата, сасвим нормално је добила оно: Мишица.

Иначе, некако је било сасвим у реду да некоме скратиш презиме и направиш надимак, и тога је било највише: Ракочевих је постао Ракац, Минићева – Мина, Мирко Барбуровић – Бабура. Неки су пак донели

надимке од куће: Зоран – Цоле, Ђорђе – Ђоле, Оливера – Оља... а само је један од свих нас био без надимка, али и – без имена: Петровић! Никада га нико, ама баш нико, ни од нас нити од наставника, није другачије звао. Чак га је и његов рођени отац тако звао:

– Петровићу, дођидер овамо!

А Хајдук је добио надимак по презимену: Пецикоза – Коза! И то му је Петровић наденуо. Додуше, Петровић га је одмах на почетку прозвао Сеља, али то се брзо откачило...

А ако мислите на *Хајдук*, то му није надимак. То је његово друго презиме. Једном ми је испричао да је неки његов прапрапрадеда био познати хајдук у тамо оној његовој постојбини, па су сви после носили то друго презиме Хајдук. Тамо, у том његовом селу, сву његову родбину зову Хајдукови. А и село се зове Хајдуково. Био сам ја и тамо...

А има још боља прича о Хајдуковом презимену, оно кад се Настасја удала за њега... Знате да сам их ја венчао?

Све било океј, оно код матичара. Одрецитовао им тип читаву ону причу о браку, закону и тако то, па дошла на ред и презимена. Каже матичар:

– Женик се изјаснио да задржава своје презиме, а невеста ће свом презимену додати и презиме свог супруга...

И ту замуцну човек:

– ... овај... шта је ово?

Ја још не капирам, а Хајдук се умудрио.

– Ви се презивате Пецикоза... а... овај... Хајдук?

Наравно, Хајдук навикао на ове форе, па трепће смерно и наивно:

– Да. Пецикоза Хајдук.

– А невеста Сироткин...

– Не – и даље Хајдук изиграва наивчину. – Презива се Алексејевна Сироткин.

Е, ту тек и ја укачим, па ме спопадне смех: замислите невесту како се потписује Настасја Алексејевна Сироткин Пецикоза Хајдук!

Али, ето, ја се распричао о надимцима, а то баш и није оно о чему сте желели да причам.

Школа – то је тек прича! Много добра прича.

У Београду има много насеља, али је само једно наше, насеље *Тетрайак*: бетон, асфалт, стакло и пластика. Наместо травњака – коров и ђубре. Нигде места за децу, ако не рачунамо улазе у зграде, пролазе између зграда претворене у паркиралишта и десетак кафића. Било је, сећам се, још кад сам ишао у вртић, и једно игралиште с песком и тобоганом, оним љуљашкама, пењалицама и клацкалицама, али га нема више: ту су већ одавно киосци. У то доба било је и нас деце по читавом насељу толико да су морали да нам подигну две школе.

То о школама је, опет, прича за себе, па би најбоље било да на самом почетку објасним све јер је баш права прича за почетак.

Ономад кад сам пошао у први разред, отворили су у насељу нову-новцату школу. Све је било нај-нај, и споља и изнутра, све осим имена: „Седам секретара СКОЈ-а“*! Нисмо имали проблема с именом школе, али смо морали да научимо и упамтимо имена тих седам секретара**. Мене је посебно учитељ Стоило од почетка првог до краја другог разреда преслишавао бар једном месечно, и таман кад сам успео да научим свих седам имена као песмицу, цео наш разред су преместили у другу, још новију школу, коју су изградили зид уз зид с нашом... бившом нашом. Тако сам од трећег разреда постао ученик школе која је имала име што се много лакше памти: „Лењин“. Кратко и јасно!

Није само наш разред био премештен у нову школу, него по два одељења од другог до осмог разреда. А оно што се надаље догађало између нас *Лењиноваца* и њих *Скојеваца* јесте за посебну причу: мрзели смо се истински, као да до тог септембра нисмо били у једној истој школи. И не само ми и они, него и наши и њихови наставници, наше и њихове

* СКОЈ – Савез комунистичке омладине Југославије.

** Јанко Мишић, Златко Шнајдер, Перо Поповић Ага, Јосип Колombo, Јосип Дебељак, Паја Маргановић и Мијо Орешки.

теткице, наш и њихов домар, наш директор и њихова директорка, чак и наши и њихови родитељи.

Испочетка није било већих проблема, сем што смо смишљали ситне, безазлене пакости, као: ко ће први да истрчи кад је одмор и заузме заједничко игралиште изнад школа, које, у ствари, није припадало ни нама ни њима, па чак није било ни неко игралиште, већ обична, најобичнија ледина. Али, како је време одмицало, тако су и наши сукоби постајали све озбиљнији и тежи, док нисмо догuralи до прве кржаве туче између наших и њихових осмака, нерешене, јер је и код нас и код њих био подједнак број разбијених глава, носева и поломљених ребара. И баш после те прве кржаве туче, које се сећам савим добро иако сам био тек у трећем разреду, после родитељских састанака, седница наставничких већа и савета родитеља обе школе – а мој уважени маторац је био члан родитељског савета наше школе па сам одмах чуо новост – донета је важна одлука: између дворишта школа засађена је бодљикава ограда од *меклуре*, некаквог гадног жбуња, с трњем огромним к’о копља косовских витезова. После нам је, у петом разреду, разредна испричала како је против ове ограде била једино она биологичарка у нашој школи.

– Али, али, али... како сад одједном разредна и пети разред кад још ниси ни трећи завршио – рекла

би моја Веца, да јој, не дај боже, покажете ово што сам напричао, а немојте, јер ће да ми нађе стотину грешака и грешчица, па ће испасти да сам све испричао погрешно, лоше и узалуд.

Па, да завршим, односно почнем, јер сам и почео са том тучом и оградом између наших школа, наравно, пре увођења Хајдука у причу.

Најпре, причања о Хајдуку, мом ортаку, и мени, али и о нашем трећем ортаку Влади Индијанцу, и оном времену у ком смо се дружили и све и свашта чинили, па постали насељске живе легенде, поред мртвих легенди, браће Вранић, лудог Ђолета и Микице Јеленка, одавно ми је преко главе. Наслушао сам их се до данашњих дана са свих страна, из превише лажљивих уста. Има тих прича и суперхеројских, легендарних, али и оних у којима нисмо низашта, млакоње, размазанци, неспособни да живимо, а камоли да нешто добро, паметно и посебно урадимо.

Ми, у ствари, и јесмо нека блесава генерација: имали смо као клинци све: *џицино млеко*, што би рек'о мој поштовани предак. Онда смо налетели на тврдо. Догодила се за нас Србија на Ушћу и Газиместану, развалио нас распад Југе, растуриле нас наметнуте нам неоправдане и ничим изазване санкције, дочекале нас инфлација и њене дилерске

шверц-комерц последице (бре, Хималаја, како се стручњачки изражаваш!), радовали нас ратови десет и кусур година, а кад смо то прегрмели, одвали нас НАТО, овде, по нашем Београду... Неки су се још вукли по студијама по систему „има, бре, форе за све, па што да штреберишем“, неки су се привенчали и таман почињали да куће кућу, неки су се још шлеповали код матораца... шта да вам причам!

Ко је од нас све то преживео а остао читав?

Е, видите, Хајдук је један од нас преживелих. И то преживелих из све снаге. А да ли је остао читав? Е, то не знам. Да се кладимо да не зна ни он...

Једном је Веца казала:

– Вас двојица као Том Сојер и Хаклбери Фин!

А Хајдукова Стана Здравахрана ју је исправила:

– Ја мислим да су више као Робин Худ и Мали Џон!

Мислим да је то најбоље што би неко могао да каже о Хајдуку и мени.

*

„Видиш, мала, оно о Пејровићу је суишја истина!“, насмејала се Газдарица. „Да ме убијеш не бих мојла да се сејим како му је име.“

Зар само то?! А ја јој донела обраћен и умивен њексџ, колико да ми каже да ли је све у реду, да ли је

ѿо оно шѿо је ѿражила од мене и да ли да насѿавим.
А она – не може да се сеѿи како се зове ѿај Петѿровић!

„А осѿало?“, усудила сам се да ѿиѿам.

„Шѿа осѿало?“

„Мислим, како вам се свиђа?“

„Слушај, мала“, више се није смејала. „Нема ѿу
шѿа да ми се свиђа или не свиђа. Те ѿриче које ѿи
је исѿричао Хималаја ја знам. Уосѿалом, ѿи не ѿи-
шеи за мене, уѿуви ѿо, неѿо за чииѿоце. Колико ће
њих ѿо да занима, ѿо је ѿраво ѿиѿање. А на ѿеѿа ја
немам одѿвор. Тек си заѿочела. Ко зна шѿа ће још
да се изроди и чиме ће све шашави Хималаја да ѿе
обрадује. И, најокон, знаш како народ каже: ѿока-
жи будали недовршену кућу, рећи ће ѿи да не ваља.
Хајде, ради даље, ѿа ћемо видеѿи...“

Шѿа ћемо видеѿи кад је све онако, окруѿло ѿа на
ћоше? Још нишѿа нисам најиѿала.